GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.
„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḐI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRĘNUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 163. *Vinerĭ 7 (19) Septembre* **1884.**

Braşovŭ în 6 (18) Septembre.

Cum mai stă lucrulŭ cu gimnasiulŭ românŭ dela Caransebeşŭ?

Suntŭ mai bine de ḑece anĭ de când este mereu vorba de a se înfiinţá acestŭ gimnasiu în centrulŭ unei poporaţiunĭ numeróse curatŭ românescĭ. Grăniţerii noştri au dobênditŭ consêmţêmêntulŭ Maiestăţii Sale pentru crearea acestei scolĭ, au adunatŭ fondurile necesare, au făcutŭ în fine totŭ posibilulŭ pentru a-o pune în viaţă. Cu tóte astea gimnasiulŭ nu se face. Care este causa?

Lipsesce aprobarea guvernului dela Peşta. Acesta în cursŭ de 10 anĭ n'a avutŭ timpŭ de a se ocupá de interessele de cultură ale poporului românŭ din fosta graniţă militară bănăţénă.

Scimŭ că apĕrarea causei scolare a grăniţerilorŭ se află în mânĭ bune, de aceea suntemŭ convinşĭ că s'a făcutŭ şi se face totŭ posibilulŭ pentru ca sĕ se realiseze dorinţele lorŭ. Ceea ce lipsesce este numai subscrierea ministrului de instrucţiune.

Acéstă subscriere o retusă d-lŭ Trefort cu o constanţă îndĕrĕtnică de a o dá, de aceea amŭ întratŭ şi în anulŭ scolarŭ 1884/5, fără ca sĕ vedemŭ înfiinţatŭ gimnasiulŭ din Caransebeşŭ.

In Praga se înfiinţéză pentru Cehĭ o universitate şi în diferitele oraşe ale Boemiei şi ale Moraviei statulŭ creéză mereu scóle nouĕ pentru Cehĭ şi cu limba cehică. Aşa înţelegŭ cei din Austria egala îndreptăţire.

In părţile bănăţene şi ungurene până susŭ la Beiuşŭ peste unŭ milionŭ de Românĭ nu posedŭ nicĭ o singură scólă secundară. Interesele învĕţămêntului nostru suferŭ din causa acésta grozavŭ. In cele din urmă se impulpă Românii din Caransebeşŭ şi se hotărescŭ a-şi înfiinţá unŭ gimnasiu din propriele lorŭ mijlóce. Ei s'adreséză la guvernŭ, odată, de douĕ orĭ de ḑecĭ de orĭ şi totdéuna li se dă respunsulŭ: „Non possumus," (nu putemŭ). Aşa se 'nţelege în Ungaria egala îndreptăţire.

Inainte cu câteva lunĭ se lăţise faima, că guvernulŭ a primitŭ în principiu înfiinţarea gimnasiului românŭ din Caransebeşŭ. Mare bucuriă în tabĕra mamelucilorŭ „de limbă română." Ei ne ḑiceau: Nu vedeţĭ voi câtŭ de binevoitorŭ este guvernulŭ faţă cu noi Românii?

Bieţii, ei uitaseră, că Ungurii dela cârmă sunt nisce debitorĭ vechĭ ai noştri, carĭ cu câtŭ ne promitŭ mai multŭ cu atâtŭ se gândescă mai puţinŭ a ne dá, ceea ce ne datorescŭ.

In principiu! Câte nu se primescŭ în principiu fără a se realisá vreodată? n principiu foile maghiare strigă, că Maghiarii şi Românii suntŭ avisaţĭ unii la alţii şi că interesulŭ lorŭ de viaţă cere ca sĕ trăiéscă în bună înţelegere şi frăţesce unii cu alţii; strigă împreună cu d-lŭ Tisza, ca sĕ-i audă lumea, că, Dómne feresce, Maghiarii numai la desnaţionalisarea nóstră nu sĕ gândéscă.

Cum stă lucrulŭ însĕ în realitate? — In locŭ de a se deschide scóla română dela Caransebeşŭ în anulŭ acesta, s'au cassatŭ catedra de limbă română dela universitatea din Clusiu.

Mai multŭ încă! In lipsa unei scolĭ românescĭ o mulţime de copii românĭ din comitatulŭ Caraşiu-Severinŭ se vĕdŭ siliţĭ a visitá scolile ungurescĭ. Ce se întêmplă cu ei? Nu-i destulŭ că nu li se dă aicĭ instrucţiunea necesară în limba lorŭ, dér mai sunt şi prigoniţĭ décă ei de sine se ocnpă de limba şi literatura română. Casulŭ cu scolarii românĭ dela gimnasiulŭ din Lugoşiu ne este viu în memoriă.

Şi totuşĭ d-lŭ Tisza cutéză a susţiné, că nimenĭ nu se gândesce a ne maghiarisá cu forţa!

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.")

Skiernievice, 18 Septemvre. — Óspeţiĭ germanĭ au plecatŭ erĭ la 8 óre diminéţa. O suită strălucită se adună pe peronŭ, pe când domnitoriĭ se pregătéu de despărţire în salónele speciale din gară. Inainte cu 5 minute de plecarea trenului, Maiestăţile lorŭ eşiră pe peronŭ. Luându-şĭ adio pentru ultima óră, împĕratulŭ Wilhelm sărută mai ântêiŭ gura, apoi de douĕ orĭ mâna împĕrătesei rusescĭ. Ochii bĕtrênului monarchŭ erau scăldaţĭ în lacrimĭ. După aceea sărută împĕratulŭ germanŭ mâna archiducesei şi apoi îmbrăţişă şi sărută de câte trei orĭ pe împĕratulŭ Farancíscŭ Iosifŭ şi pe Ţarulŭ; totodată mulţămì suitei rusescĭ şi austro-ungare pentru cordiala primire. Suindu-se în vagonŭ, împĕratulu rĕmase la ferésträ, până când trenulŭ porni însoţitŭ de strigăte entusiastice de „hura!"

Skiernievice, 18 Septemvre. — Impĕratulŭ Franciscŭ Iosifŭ plecă de aicĭ eri la 10 a. m., după ce se despărţĭ 'în modulŭ celŭ mai cordialŭ. Maiestatea Sa eşĭ pe peronŭ din salónele speciale la braţŭ cu împĕrătésa şi purtândŭ uniformă rusészcă. Ţarulŭ îlŭ urmă cu archiducésa Maria Paulovna şi cu marele duce. Impăratulŭ sĕrută mâna împĕrătesei, care-i oferì obrazulŭ spre sĕrutare. Imbrăţişă şi sĕrută de trei orĭ pe Ţarulŭ şi strîngându-i mâna cu căldură, îi mulţămì în terminii cei mai călduroşĭ pentru frumósa primire. După aceea Maiestatea Sa îmbrăţişă şi sĕrută de douĕ orĭ pe marele duce. Cei presenţĭ purtau deja panclice şi decoraţiunĭ austro-ungare. Impĕratulŭ rĕmase pe treptele vagonului, până ce trenulŭ plecă. Când trenulŭ se puse în mişcare, M. Sa salută miliţăresce şi mulţămì încă odată pentru buna primire. Ţarulŭ rĕspunse: „Călĕtoriă bună!" şi marele duce Nicolae adăugă: „La revedere!" Unŭ „hurra!" entusiasticŭ, de cincĭ orĭ repetatŭ, însoţì aceste cuvinte.

Bruxella, 18 Septemvre. — Regele primì deputaţiunea condusă de primarulŭ oraşului în cestiunea legei de instrucţiune. La vorbirea primarului elŭ rĕspunse, că trebue sĕ se unéscă cu voinţa ţĕrei esprimată prin maioritatea camerelorŭ, că va rĕmâné credinciosŭ jurămêntului sĕu şi că va căutá sĕ asigure totdéuna unŭ guvernŭ regulatŭ şi pusŭ cu totulŭ pe base parlamentare. La întórcere primarulŭ a fostŭ salutatŭ de mulţime în modulŭ celŭ mai simpaticŭ. Unŭ individŭ, care începù sĕ fluere, fù închisŭ.

Berlin, 18 Septemvre. — Impĕratulŭ a sositŭ sănĕtosŭ aséră la órele 8.

Neapole, 18 Septemvre. — In ultimele 24 ore au fostŭ 432 casurĭ de bólă şi 161 morţĭ de coleră.

CRONICA ḐILEI.

La 15 Septemvre au început alegerile dietale în Croaţia. Pentru ca liniştea şi ordinea sĕ nu se turbure, s'au trimesŭ trupe, infanteriă şi cavaleriă, în ţinuturile care au luatŭ parte la turburările din anulŭ trecutŭ. »Pozor« vorbesce de presiunĭ în alegerĭ şi cere sĕ se telegrafeze M. Sale. După cum spune »Agramer Zeitung,« din 110 deputaţĭ aparţinŭ până acum 64 partidei naţionale, 17 partidei lui Starcevicĭ 15 oposiţiunei independente, 14 nu ţinŭ de nicĭ o partidă. Starcevicianii speră că partida lorŭ va avé până la 24 de deputaţĭ. In casŭ că aceştia se unescŭ cu estrema, séu partida naţională va trebuĭ sĕ capituleze lui Starcevicĭ, séu dieta va fi asemenea celorŭ de mai înainte, ce s'au ilustratŭ prin atâtea scene furtunóse.

*

D. Teodorŭ Văcărescu, ministrulŭ plenipotenţiarŭ alŭ ţĕrei la Bruxela, a plecatŭ, spune »Telegrafulŭ,« la Sinaia. Asemenea d. Vârnavŭ Litenu, ministrulŭ plenipotenţiarŭ alŭ ţĕrei pe lângă curtea din Berlinŭ, a sositŭ în Bucurescĭ. D. P. P. Carpŭ a plecatŭ deja la Viena, ca sĕ presinte M. S. Impĕratului Franciscŭ Iosifŭ scrisorile séle de rechemare.

Se aşteptă, cum amŭ mai disŭ, o schimbare radicală în personalulŭ diplomaticŭ din streinătate alŭ României.

*

Intre Francia şi Germania s'a stabilitŭ o deplină înţelegere în cestiunea Congului. Acésta a fostŭ şi scopulŭ călĕtoriei ambasadorului francesŭ Courcel la prinţulŭ Bismark în Varzinŭ. Prin înţelegerea franco-germană se vorŭ amărĭ şi mai multŭ Englesii în contra Francesilorŭ. Puterile continentale însă, ḑicŭ ḑiarele germane, se vorŭ dedá cu încetulŭ sĕ nu mai bage în sémă réua disposiţiune a Englesilorŭ.

Broşura »Sus a l'Angleterre« şi ḑiarulŭ »Anti-Anglais« nu facŭ decâtŭ sĕ arunce undelemnŭ în focŭ, întărâtândŭ spiritele şi împingêndŭ lucrulŭ până la isbucnirea unui rĕsboiu cu Anglia.

*

Osmanŭ Digma, locotenentulŭ Mahdiului séu falsului profet din Sudanŭ, a începutŭ atacurile sale în contra triburilorŭ, care nu vréu sĕ se închine Mahdiului. Astfelŭ se scrie din Suachimŭ, că nu departe de Distilŭ pe şoséua ce duce la Berberŭ a fostŭ la 11 Septemvre o ciocnire între trupele lui Osmanŭ Digma în numĕrŭ de 4200 de ómenĭ, şi între tribulŭ Amhara condusŭ de Mahmudŭ Ali, care numĕră 1000 de combatanţĭ. Amharenii au fostŭ bătuţĭ şi alungaţĭ în munţĭ. Fiulŭ celŭ mai mare alŭ lui Mahmudŭ Ali şi 14 Amharenĭ au fostŭ ucişĭ şi alţĭ mulţĭ răniţĭ. Perderile insurginţilorŭ nu suntŭ cunoscute.

Aniversarea luărei Griviţei.

(După »Monit. Oficialŭ«).

Joi, 30 Augustŭ, a şéptea aniversare a memorabiiei lupte victoriόse dela Griviţa, s'a celebratŭ în biserica din mănăstirea Sinaia unŭ parastasŭ în amintirea celorŭ căḑuţĭ pe câmpulŭ de luptă, precumŭ şi unŭ Te-Deum de mulţumire pentru isbênda dobêndită în acea ḑi.

Batalionulŭ 2 de vênĕtorĭ, comandatŭ de d. maiorŭ Ionescu, cu drapelŭ şi musică, erá aşeḑatŭ sub arme în curtea bisericei, unde a primitŭ pe Maiestăţile Lorŭ cu onorurile cuvenite.

La orele $12^1/_2$, MM. LL. Regele şi Regina, însoţiţĭ de adjutantulŭ de serviciu şi d-şórele de onóre, au mersŭ la cantonamentulŭ trupeĭ spre a luá parte la dejunulŭ oferitŭ de Maiestăţile Lorŭ oficerilorŭ şi trupei.

D. maiorŭ Ionescu, împreună cu întregulŭ corpŭ oficerescŭ, întêmpinêndŭ pe Maiestăţile Lorŭ pe crésta platoului, oferì M. S. Reginei din partea batalionului unŭ frumosŭ buchetŭ de florĭ, rostindŭ câteva cuvinte însufleţitóre.

După acésta Maiestăţile Lorŭ, trecêndŭ pe dinaintea companiei de onóre în sunetulŭ imnului naţionalŭ, intonatŭ de musica regimentului 4, se îndreptéză spre arculŭ de triumfŭ. Acĭ dómna Elisa Ionescu şi dómnele oficerilorŭ batalionului au oferitŭ M. S. Reginei frumóse buchete de florĭ.

Maiestăţile Lorŭ urmate de toţĭ invitaţii şi unŭ numerosŭ publicŭ au visitatŭ cu multă plăcere cantonamentulŭ trupei, admirândŭ frumseţea şi bunulŭ gustŭ cu carĭ au fostŭ împodobitŭ.

Arculŭ de triumfŭ, baracele şi sala de mâncare erau frumosŭ împodobite cu drapele, florĭ, verdéţă şi diferite embleme. Portretele Maiestăţilorŭ Lorŭ, numele oficerilorŭ căḑuţĭ în campania Bulgariei şi maxime culese din scrierile M. S. Reginei atrăgéu privirile invitaţilorŭ.

După terminarea visitărei cantonamentului, Maiestăţile Lorŭ cu invitaţii, în numĕrŭ de cincĭ-ḑecĭ şi şése,

au luatŭ parte la dejunŭ, când M. S. Regele, ridicându-Se, a ţinutŭ următorulŭ toastŭ:

„Astădĭ sunt 7 anĭ că tunulŭ rĕsună înaintea Plev»neĭ şi că întăririle dela Griviţa se aflau ca o stavilă »neînvinsă în faţa nóstră; de trei orĭ trupele nóstre în»cercară cu îndrăsnélă a-le dobêndí, vrăşmaşulŭ însĕ re»sistă cu voinicià; câmpulŭ de luptă erá acoperitŭ de »morţĭ şi rănițĭ şi batalionulŭ 2 de vênătorĭ păré a fi »aprópe sfărîmatŭ; în momentulŭ acesta am venitŭ în »mijloculŭ ostaşilorŭ Mei strigându-le: „Înainte copii la »biruinţă.« Ultima năvală fù încercată şi séra vulturulŭ »românŭ erá înfiptŭ pe crésta redutei; batalionulŭ 2 de »vênătorĭ erá stăpânŭ alŭ ântâiului stégŭ turcescŭ. Ast»felŭ 30 Augustŭ a devenitŭ pentru armată o ḑi mare »şi strălucită; pentru voi, însĕ, vênătorĭ, trebue sĕ re»mâe o ḑi scumpă şi neuitată, fiindcă datorițĭ vitejilorŭ »voştri fraţĭ că stégulŭ vostru sânţitŭ prin scumpulŭ lorŭ »sânge este împodobitŭ cu Stéua României. Urmaţĭ „tradiţiunilorŭ batalionului dela 1877, spre a fi totdéuna »vrednicĭ de acéstă înaltă distincţiune. Ridicŭ acum a»cestŭ păharŭ în onórea armatei care, nu Mĕ îndoescŭ, „va fi în orice împrejurare la înălţimea misiunei sale, »precumŭ şi în amintirea eroilorŭ căḑuţĭ la Griviţa.«

Cuvintele Maiestăţei Sale au fostŭ acoperite de aclamuţiunile frenetice ale invitaţilorŭ şi ale trupei, care părăsindŭ mesele aşeḑate lângă sala de mâncare unde au luatŭ dejunulŭ Maiestăţile lorŭ, au venitŭ sĕ-lŭ înconjóre şi sĕ asculte augusta cuvêntare.

Atuncĭ, după ordinulŭ Maiestăţeĭ Sale, port-drapelulŭ care s'a ţinutŭ în totŭ timpulŭ dejunului la spatele Maiestăţilorŭ Lorŭ cu drapelulŭ batalionului se apropiă şi Maiestatea Sa, încununândŭ drapelulŭ cu o cunună de florĭ oferită de M. S. Regina, rostì următórele cuvinte:

»In numele Reginei depunŭ o cunună de florĭ pe »acestŭ stégŭ găuritŭ de glónţe şi împrejurulŭ căruia pu»ţinii rĕmaşĭ ai batalionului s'au strînsŭ a merge înainte „la isbêndă.«

După acésta d. generalŭ de divisiă Cernatŭ a adusŭ o urare Regelui şi Reginei.

In urmă D. maiorŭ Ionescu, comandantulŭ batalionului a ţinutŭ o nouă cuvêntare.

D. colonelŭ Candiano citì două poesii compuse de D-sa înadinsŭ pentru acéstă ḑi, anume Rănitulŭ dela Griviţa şi O mumă română la Plevna; amêndouĕ au făcutŭ o viuă impresiune asupra tuturorŭ asistenţilorŭ.

Majestăţile Lorŭ, sculându-Se de la dejunŭ, au vorbitŭ multŭ timpŭ cu oficerii şi soldaţii batalionului, arĕtândŭ unŭ viu interesŭ pentru bunulŭ lorŭ traiŭ; totŭ atuncĭ Maiestatea Sa a binevoitŭ a decorá cu medalia Serviciului credinciosŭ pe patru vênătorĭ rĕmaşĭ prin reangagiare în acestŭ batalionŭ, în care la anulŭ 1877 au făcutŭ întréga campanià din Bulgaria.

După sfêrşitulŭ dejunului s'a încinsŭ o horă în mijloculŭ căreia Maiestăţile Lorŭ au statŭ multŭ timpŭ privindŭ joculŭ soldaţilorŭ şi alŭ locuitorilorŭ, carĭ veniseră în numĕrŭ mare cu soţiile şi copii lorŭ de prin vecinătate spre a luá parte la acéstă serbare naţională.

La 4 óre, Maiestăţile Lorŭ, după ce au arĕtatŭ d-lui maiorŭ Ionescu înaltele lorŭ mulţămirĭ pentru îngrijirea ce şi-a datŭ cu întregulŭ corpŭ oficerescŭ şi trupă, cu pregătirea acestei serbărĭ, au părăsitŭ cantonamentulŭ însoţiţĭ de toţĭ oficerii de vênătorĭ până la părîulŭ Peleşŭ, pe când valea resună de aclamările entusiastice ale soldaţilorŭ şi mulţimei, care privea după crésta platoului la plecarea Majestăţilorŭ Lorŭ.

Séra, la 8 óre, a fostŭ dinaintea castelului Peleşŭ. o retragere cu facle; unŭ numerosŭ publicŭ din Sinaia a asistatŭ la acestŭ spectacolŭ încântătorŭ, şi astfelŭ s'a terminatŭ ḑiua de 30 Augustŭ, ḑi atâtŭ de scumpă fiecărui Românŭ.

MIŞCARILE POLITICE IN ROMANIA.

„P. Ll." publică următórea corespondenţă din Bucurescĭ.

Alipirea Rusiei la tendinţele ligei de pace din Europa centrală face pe guvernulŭ din Petersburgŭ sĕ'şĭ modifice şi politica sa esternă, înlăturândŭ reminiscenţele discordante din trecutŭ. Astfelŭ între altele celorŭ duoi secretarĭ ai ambasadei rusescĭ de aicĭ, d-nii Isvolsky şi prinţulŭ Morussy. ale cărorŭ relaţiunĭ cătră agitaţiunea panslavistă din peninsula balcanică şi cătră oposiţiunea contrară ministerului Brătianu vi le-a accentuatŭ adeseorĭ raportorulŭ D-vóstră, li s'au avisatŭ unŭ altŭ cercŭ de activitate. D-lŭ Isvolsky, care acum câteva sĕptămânĭ s'a dusŭ la Petersburgŭ, se ḑice că nu se va mai întórce la postulŭ sĕu de aicĭ, şi din isvorŭ bine informatŭ se vorbesce că şi colegulŭ sĕu prinţulŭ Morussy va fi rechiămatŭ imediatŭ. Ce privesce chiar pe ambasadorulŭ rusŭ, e greu sĕ i se ascrie vr'o responsabilitate directă pentru procederea supuşilorŭ sĕi imediaţĭ. Cu tóte acestea, posiţiunea prinţului Urusoff aicĭ, în urma cunoscutelorŭ împărtăşirĭ ce le-a făcutŭ corespondentului dela Viena alŭ lui »Times,« a devenitŭ atâtŭ de neplăcută, încâtŭ numitulŭ ambasadorŭ nu póte decâtŭ sĕ doréscă, în propriulŭ sĕu interesŭ, o eventuală schimbare a postului sĕu.

*

Ministrulŭ Brătianu s'a întorsŭ dela Marienbad, pentru ca însuşĭ în persónă sĕ conducă pregătirea proiectelorŭ pentru camerile ce se vorŭ întruní la începutulŭ lui Octomvre în sesiune estraordinară. Precum se crede, aceste proiecte se vorŭ desbate repede, aşa că guvernului îi va rĕmânea destulŭ timpŭ pentru disolvarea camerelorŭ şi pentru nouĕle alegerĭ, aşa ca pe 5/27 Noemvre sĕ se pótă convocá nouĕle camere în sesiune ordinară, conformŭ constituţiunii. Fusioniştii oposiţionali nu vorŭ luá parte la nouĕle alegerĭ şi 'şĭ motivéză acéstă continuare a politicei lorŭ de pasivitate pe împrejurarea, că sub guvernulŭ Brătianu nu e posibilă esercitarea liberă a dreptului electoralŭ. In adevĕrŭ nu e nicĭ o îndoială, că guvernulŭ este fórte hotărîtŭ sĕ se opună cu tótă puterea agitaţiunilorŭ electorale necuviincióse, precum s'a întêmplatŭ dĕunăḑĭ în Brăila, cu ocasiunea alegerilorŭ judeţene, unde s'a ivitŭ conflictŭ între alegĕtorii antiguvernamentalĭ aţîţaţĭ de agitatorii oposiţionalĭ şi între aderenţĭ i guvernului, sprijiniţĭ de poliţiă. Totuşĭ e ridicolŭ, că capii partidei conservatóre, carĭ pe timpulŭ domniei lorŭ înăbuşeu orĭ ce împotrivire cu cea mai fără considerare stricteţă, imputá guvernului Brătianu, că, căutândŭ sĕ mânţină prin mĕsurĭ poliţienescĭ ordinea şi linişteа, trece peste mĕsurile iertate. — Ce atitudine vorŭ luá la nouĕle alegerĭ C. A. Rosetti şi secesioniştii conduşĭ de elŭ ai stângei radicale din partida liberală naţională, până acum încă nu se scie. Dér chiar când s'ar întêmplá, ca Rosetti, care şovăesce între vechea sa amiciţiă cătră Iónŭ Brătianu şi între cunoscuta sa înclinare spre radicalismulŭ demagogicŭ, sĕ trécă formalŭ pe partea oposiţiunii, resultatulu totalŭ alŭ nouei alegerĭ parlamentare abia s'ar puté schimbá într'o ţéră, în care, după vechea esperienţă, posederea puterii este singura garanţiă pentru resultatulŭ alegerilorŭ.

»SUS A L'ANGLETERRE.«*)

Sub acestŭ titlu a apărutŭ în Paris o broşură cu privire la care corespondentulŭ ḑiarului »N. F. Presse« din Paris de la 13 Sept. n. ḑice: O persónă fórte misteriósă scie sĕ dé autorului acestei broşurĭ despre situaţiunea generală în anulŭ 1884 următórea surprinḑĕtóre programă: India pentru Rusia; Saloniculŭ şi drumurile carĭ ducŭ cătră dênsulŭ pentru Austria; Olanda şi porturile mării nordice pentru Germania. Imĭ vei reflectá: dér Turcia şi Constantinopolulŭ? Acestea rĕmânŭ Turcilorŭ. Imĭ vei vorbí de rĕsboiŭ. Nicĭ măcarŭ unŭ tunŭ nu se va descărcá. Dér apoi Francia? Nu se va mişcá, căcĭ se va vedé mărită şi consolidată ca republică. Mai încolo autorulŭ ne vorbeşte de unŭ dialogŭ óre-care dintre împĕratulŭ Wilhelm şi între principele Bismark. In acestŭ dialogŭ sĕ fi ḑisŭ împĕratulŭ: Fă ce scii dér fără de tunurĭ. Diplomaţia şi dibăcia D-tale trebue sĕ fie fostŭ de ajunsŭ. Nu mai voiu, ca îndecursulŭ domniei mele sĕ mai spargă vr'o bombă germână undeva. Dealtmintrelea D-ta ai carte blancă.« Principele Bismark, care mai întâiu plănuise unŭ rĕsboiu cu Francia, apoi cu Rusia, nu părea a fi pe deplinŭ mulţumitŭ cu acésta, dér vĕḑêndŭ cum stă lucrulŭ rĕspunse: »Bine« şi dĕdŭ ordinile sale. După unŭ timpŭ órecare ḑice Germania cătră Rusia: „Tu Rusiă voiescĭ două lucrurĭ: India şi Bosforulŭ, Bosforulŭ nu ţi'lŭ potŭ dá, căcĭ asta ar însemná rĕsboiu cu Austria. Dar iea la naiba India. Mai bine adĭ decâtŭ mâne.« »Ouais!« respunde Rusia, într'aceea va merge Austria la Constantinopole. — Numai până la Salonicŭ. Noi tot facemŭ unŭ pactŭ. — Dér voi Germanii? — Noi luămŭ Olanda. — După ce aţĭ bătutŭ pe Francia şi aţĭ despreţuitŭ pe aliatulŭ meu eventualŭ? — Cine vorbesce de bătaiă cu Francia? Noi avemŭ lipsă de Francia, ca sĕ putemŭ luá Antwerpen. Noi luămŭ din Belgia partea care vorbesce limba flămândă şi dămŭ Franciei cealaltă parte ca compensaţiune pentru Alsaţia şi Lotaringia. Dér locuitorii din Lotaringia încă vorbescŭ francesce. — Cine ţi-a spusŭ, că noi vremŭ sĕ ţinemŭ Lotaringia pentru toţĭ veciĭ? — Aţĭ dá-o érĕ Francesilorŭ? — Póte că o parte din ea, fără de Metz şi făcêndŭ schimbŭ cu Luxenburgulŭ.

Autorulŭ broşurei care, se ḑice, este unŭ vestitŭ raportorŭ aventurierŭ cu numele Ivanŭ de Voestine, face următórea ciudată şi amusantă conclusiune:

»Unŭ rĕsboiŭ apropiatŭ, unŭ rĕsboiu teribilŭ între Anglia şi Francia este neevitabilŭ. Alţii voescŭ sĕ'lŭ întreprindă în loculŭ nostru şi noi sĕ nu ne învoimŭ la acésta? Acésta ar fi o nebuniă. Inainte de tóte vomŭ face economiă în sânge şi în banĭ. Şi în ḑiua revanşei de care visămŭ Anglia nu ne va mai puté strică în ascunsŭ. Sĕ-o lăsămŭ dér sĕ fie nimicită de Rusia şi de Germania. Şi când se va fi întêmplatŭ acésta salutară nenorocire, atuncĭ vomŭ vedé ce va mai fi. Pentru momentŭ ne mulţămimŭ cu aceea, de a strigá din rĕsputerĭ: »Sus a l'Angleterre!«

*) Pe românesce: Aideţĭ asupra Angliei.

SCIRI MERUNTE.

»Kolozsvári Közlöny« spune mirându-se, că în 11 Septemvre în Esseg se vedéu o mulţime de stégurĭ croate şi austriace, dar maghiare nicĭ macărŭ unulŭ.

—0—

Ioanŭ Pausz, fostulŭ vice-comite din comitatulŭ Caraş-Severinŭ, osînditŭ la închisóre pentru că defraudase banĭ publicĭ, a fostŭ pusŭ pe piciorŭ liberŭ — condiţionatŭ.

—0—

Studentulŭ de teologiă din Pojonŭ, despre care vorbiserămŭ în ḑiarulŭ nostru în septămânile trecute, ḑicêndŭ, că a fostŭ trasŭ în cercetare pentru crima de panslavismŭ, este chiar fiulŭ vestitului agitatorŭ — naţionalistŭ slovacŭ, şi — precum îi ḑicŭ Maghiarii — panslavistulŭ Hurban. Tênerulŭ panslavŭ sĕ eliminase din teologiă, dar în urmă s'a reprimitŭ érăşĭ.

—0—

»V. Botoşanilorŭ,« vesteşte că Marţa trecută au plecatŭ cu trenulŭ 12 familii israelite spre insula Cipru, cu totulŭ vr'o 40 de suflete. Neîncăpêndŭ toţĭ în vagonulŭ de cl. III, au fostŭ siliţĭ mai mulţĭ a se suí în vagonulŭ de bagaje, lucru ce a datŭ naştere la mai multe protestărĭ, fiindŭ contra regulamentului.

—0—

De câtva timpŭ populaţiunei rurale din diferite districte ale Româniеi i se dă ajutorŭ medicalŭ de secţii ambulante ale serviciului sanitarŭ alŭ armatei.

Adunarea generală a învĕţătorilorŭ din districtulŭ Deva.

Deva, 3 Septemvre 1884.

Timpulŭ şi loculŭ ţinerei adunărei generale l'a fixatŭ Pré Ven. Consist. Arch. încă în Iulie a. c. împărtăşindŭ fie-cărui membru câte unŭ cerculară.

La 25 Augustŭ st. v. după améḑĭ la 3 óre, preşedintele reuniunei d. Iónŭ Papiu protop. tract. Deva împreună cu esmisulŭ consistorialŭ d. Nicolae Sanzianŭ s'au presentatŭ în biserica cea frumósă a Devei, la loculŭ ţinerei şedinţelorŭ. Şedinţa s'a deschisŭ prin o vorbire însufleţitóre a preşedintelui reuniunei. Cu cetirea unorŭ rescripte consistoriale şi esmiterea comisiunilorŭ s'au terminatŭ cele formale. După încheiăre şedinţa următóre s'a anunţatŭ pe Dumineсă în 26 Augustŭ st. v. la 11 óre a. m.

In programŭ erá pusă cetirea desertaţiunei: »Chiămarea şi datorinţele învĕţătorului românŭ faţă cu poporulŭ.« Indată după finitulŭ serviciului divinŭ şedinţa se deschise în presenţa multorŭ inteliginţĭ precumŭ d-nii: Georgiu Secula adv., I. Popŭ perceptorŭ, Iónŭ Lazariciu prof. prep., Iónŭ Simionaşiu asesorŭ orf., A. Nicóră cand. adv., Dragits Hosszu adv., Georgiu Nicóră preotŭ şi alţĭ mulţĭ, apoi urmă cetirea disertaţiunei menţionate prin autorulŭ sĕu d. Nicolae Sanzianŭ învĕţ. diriginte grăniţ. în Haţegŭ. Constatŭ cu mare plăcere, că d. disertantŭ la alegerea şi compunerea temei menţionate a umplutŭ unŭ golŭ în literatura didactică. După finire toţĭ ia-u gratulatŭ esprimându-se, că d. disertantŭ în comparaţiune cu zelulŭ, devotamentulŭ şi capacitatea sa ocupă unŭ postŭ pré inferiorŭ. D-sa este la culmea chiămărei sale şi merită totŭ respectulŭ. Cuprinsulŭ acelei disertaţiunĭ dorimŭ ca sĕ-lŭ scie fie-care învĕţătorŭ poporalŭ. Spre acestŭ scopŭ propunŭ, ca în legătură cu cea din anulŭ trecutŭ d. disertantŭ sĕ bine-voiască a o dá publicitaţeĭ. Şedinţa se încheiă şi se anunţă următórea pe 27 Augustŭ la 9 óre diminéţa.

Obiectulŭ principalŭ ce s'a ordonatŭ din partea Pré Ven. Consist. a fostŭ: »Cetitulŭ şi scrisulŭ, adecă metoda scriptologiei.« Tractarea acesteia s'a luatŭ dela începutŭ decând intră copilulŭ în scólă, ca începătorŭ, până la tractarea bucăţilorŭ de cetire şi a poesiilorŭ, ér esecutarea teoretică şi practică a acesteia a fostŭ concreḑută domnului esmisŭ consistorialŭ. D-sa a esplicatŭ în 27 Augustŭ dela 9—12 întréga theoria a scriptologiei. Dela 3—5 p. m. a ţinutŭ din cele theoretice lecţiunĭ practice despre ţinerea tăbliţei, şederea la scrisŭ, tragerea linielorŭ şi altele; dela 5—6 óre a întrebatŭ dintre cei mai debilĭ spre a se convinge despre atenţiune şi însuşirea celorŭ propuse cu coregere reciprocă. In 28 Augustŭ dela 9—9½ Toma Némţu a descompusŭ ḑicerea după dispunerea esmisului consist., dela 9½—11½ d. concreḑutŭ cons. a predatŭ: cum trebue propuse literile, arĕtândŭ şi desvoltândŭ o metodă demnă de imitare; a propusŭ mai multe sonurĭ, apoi totŭ pe basa acestei prelegerĭ întrebă pe cei mai slabĭ. In fine d. Georgiu Reitesculŭ încă a desvoltatŭ sunetulŭ s pe basa prelegerei propuse.

Dupa améḑĭ d. esmisŭ consist. a predatŭ practice o bucată de cetire. Prelegerea a fostŭ fórte interesantă şi instructivă, împreunată cu tóte recerinţele instrucţiunei moderne. Pe basa acesteia se tractéză şi poesiile

După esaminare și coregerea reciprocă propunerile practice din partea d-lui concredutŭ cons. s'au terminatŭ.

Prin punerea obiectului acestuia spre pertractare și prin esmiterea domnului Nicolae Sanzianu Pré Ven. Consistoriu arch. a făcutŭ celŭ mai mare serviciu causei scolare din districtulŭ Deva. S'a profitatŭ fórte multŭ din frumósele și instructivele prelegerĭ practice ce au fostŭ basate pe tóte regulele și recerințele scriptologiei moderne. Cu tóte că d. Sanzianŭ în comparațiune cu capacitatea sa ocupă unŭ postŭ fórte micŭ, totușĭ fericită e tinerimea ce se adapă de sciință, prin metoda-i măestrósă și sigurŭ progresătóre. Inspectorulŭ reg. scol. încă a visitatŭ adunarea.

In 29 Augustŭ dela 8—10 d. Augustinŭ Nicóră a ținutŭ o prelegere practică din pomăriă. Prelegerea a avutŭ efectulŭ doritŭ fiindŭ ținută în o grădină de pomăriă.

Precum pe tóte căile așa și pe acésta d. A. Nicóră este românŭ adevĕratŭ, se năsuesce a-șĭ înainta scumpa-i națiune pe tóte teremurile Invĕțătorii au primitŭ instrucțiunea cu cea mai mare plăcere, fiindŭ entusiasmațĭ de prelegerea și cuvintele d-lui propunĕtorŭ. După primirea prelegerei d. esmisŭ consistorialŭ Nicolae Sanzianu în numele tuturorŭ învĕțătorilorŭ a mulțămitŭ din inimă domnului pronunțătorŭ în terminĭ și expresiunĭ dulcĭ și amicabile: »Iți vomŭ urma sfatului ca unuia care împreună cu toții conlucri la opera fericirei poporului românŭ.«

De aicĭ ne-amŭ întorsŭ la biserică. După finirea serviciului divinŭ, deschiḑĕndu-se ședința s'a ascultatŭ raportulŭ comisiunei etc. după a cărui finire președintele prin unŭ discursŭ bine simțitŭ de „rĕmasŭ bunŭ« arĕtă marele folosŭ ce-lŭ tragemŭ din ședințele acestea, — mulțămindŭ esmisulŭ consistorialŭ d-lui Nicolae Sanzianŭ pentru diligența și ostenéla dată la predarea metodei scriptologiei moderne; ĭlŭ încuragiă la continuarea activitățiĭ pentru că ostenelele ĭĭ vorŭ fi rĕsplătite prin rĕspăndirea renumelui respectuosŭ ce se lățesce mereu la clasele inteligenței și la poporulŭ nostru. Cu acestea adunarea generală, respective sesiunile anului curente le încheiă urândŭ călĕtoriă fericită tuturorŭ.

Două lucrurĭ, demne de amintire, ce le-amŭ uitatŭ dela rêndŭ și carĭ le-a propusŭ d-lŭ esmisŭ consistorialŭ și anume: Conformŭ ordinei consistoriale d. esmisŭ consistorialŭ cu mare curagiu și indignare a combătutŭ mechanismulŭ în scóla poporală. Esperiența ni-a arĕtatŭ că acestŭ rĕu se lățea, și căpĕtă dimensiunĭ. Sperămŭ că pe calea arĕtată neghina se va stârpi resp. pedeca în progresare se va delătură totalminte. A doua a fostŭ combaterea propunerei în o óră de odată în 2 limbĭ. Fórte nimeritŭ arĕtă d-sa rĕulŭ ce provine din o astfelŭ de propunere. Arĕtă cum se tĕmpeșțe băiatulŭ la o astfelŭ de propunere. Documentă că limba streină sĕ se propună separatŭ, acolo unde e loculŭ, ca ea sĕ nu împedece desvoltarea dulcei și armoniósei nóstre limbĭ. Mișelŭ este învĕțătorulŭ care pentru unŭ micŭ premiu — ba fie elŭ câtŭ de mare — va negliga propunerea limbei sale pentru o limbă streină. D-sa arĕtă și timpulŭ precum și metoda când are a se începe și propune limba maghiară în școlele nóstre populare. Aceste două rele s'au combătutŭ după recerințe. Sperămŭ că și aceia carĭ nu au fostŭ presențĭ, din descrierea acésta vorŭ studiá atâta, încâtŭ vorŭ conclude: »Paza bună trece primejdia rea.«

Adunarea a fostŭ cercetată cam de 40—50 de învĕțătorĭ. La revedere pe anulŭ viitorŭ în Huniadóra.

Munteanulŭ.

INVEȚAMENTULU RURALU DIN ELVEȚIA.

D. P. Hăjdĕu fusese însărcinatŭ de ministerulŭ instrucțiunei publice, ca sĕ mérgă în Elveția și sĕ studieze în însușĭ cuibulŭ pedagogiei moderne, patria lui Rousseau și a lui Pestalozzi, organisațiunea și învĕțămentulŭ ruralŭ, spre a se puté aplică, pe câtŭ va fi posibilŭ, și în scólele rurale din România.

In raportulŭ presentatŭ de d-sa ministrului instrucțiunei publice, spune că a studiatŭ programele cele mai nouĕ: din Berna, Schwyz, Zug, Fribourg, Solathurn, Unterwalden, Glarus, Schaffhausen, Appenzell, Aarga, Thurgau, Tessino, Valais etc. Pe lângă acestea a studiatŭ nascerea și mersulŭ treptatŭ alŭ învĕțămentului ruralŭ în Elveția, recurgêndŭ în acéstă privință la lucrarea profesorului Hunziker: „Geschichte der schweizerichen Volksschule,“ mai alesŭ tomulŭ alŭ 3-lea: „Die Entwickelung der staatlichen Volksschule seit 1830,“ o lucrare ce se continuă acum ca fóiă periodică sub titlulŭ: „Schweizerische Schulgeschichtliche Blätter, Zürich 1884.“ Din acelŭ raportŭ reproducemŭ următórele:

Domnule ministru!

Din punctulŭ de vedere alŭ învĕțămêntului, ca și sub tóte celelalte raporturĭ, fie-care cantonŭ elvețianŭ, ca sĕ nu ḑicŭ fiecare comună, ni-se înfățișéză ca o republică separată, avêndŭ propria sa inițiativă și trăindŭ din propria sa viéță, îngrășându-se din seulŭ sĕu, după energica expresiunea a Românului. De aci, la primulŭ aspectŭ, o mare divergință în organisațiunea scólelorŭ peste totŭ, și a celorŭ primare în speciă. Așa de esemplu, décă vomŭ luá numai durata instrucțiunei primare propriu ḑisă, o vomŭ găsí de 6 anĭ în cantónele Zürich, Uri, Unterwalden, Zug și Thurgau; de 7 anĭ în cantónele Lucerna, Schwyz, Glarus, St. Gallen și Geneva; de 8 anĭ în cantónele Fribourg, Solothurn, Schaffhausen, Aargau, Thessino și Valais; de 9 anĭ în cantónele Berna, Vaud și Neuchâtel; în cantonulŭ Appenzel parte de 6 anĭ, parte de 7 anĭ etc. Și totușĭ acéstă divergință, ca și altele analóge, este mai multŭ aparinte séu celŭ puținŭ de o mică însemnĕtate, căcĭ principiulŭ esențialŭ alŭ învĕțămentului primarŭ elvețianŭ, principiu care se generaliséză din ce în ce în aplicațiune, este de a ține pe copilŭ, mai cu sémă pe copilulŭ dela țiĕră, într'unŭ contactŭ obligatorŭ cu scóla dela vêrsta de 3 séu 4 anĭ până la vêrsta de 16, 18, 20, adecă în intervalŭ de vr'o cincĭ-spre-ḑece anĭ, astfelŭ că ceea ce într'o localitate lipsesce din durata scólei primare propriu ḑisă se completéză totŭ acolo prin alte două scóle primare: grădina de copii și scóla de adulțĭ.

Elveția ar avé dreptulŭ de a nu face nicĭ o deosebire între scóla primară urbană și scóla primară rurală: o țéră în care cele mai de frunte orașe nu se urcă la o populațiune de 100,000 locuitorĭ, pe când cele mai micĭ sate se bucură de unŭ bunŭ traiu aprópe orășenescŭ. Cu tóte acestea și acolo deosebirea se face și se va face totdéuna, fiindcă este în natura lucrurilorŭ, de óre ce numai pe absolventulŭ scólei primare urbane ĭlŭ aștéptă institute superióre necunoscute pela țeră, unde instrucțiunea elementară nu forméḑă o parte dintr'o vastă sistemă, ci trebue sĕ fie unŭ totŭ, o întregime, unŭ ce peste care elevulŭ nu mai pășesce înainte. Acéstă deosebire fundamentală se póte observá mai cu sémă în cantonulŭ Bale, unde în orașŭ (Baselstadt) scóla primară ține abia 4 anĭ, pe când la țéră (Baselland) ea duréḑă 6 anĭ, continuațĭ apoi prin 3 anĭ de repetițiune a materielorŭ învĕțate. Noĭ nu vomŭ fi departe de adevĕrŭ, décă vomŭ cuteḑá chiar a susținé în tésă generală, că scóla primară elvețiană, »scóla poporană« Volksschule, école populaire, după cum se chiemă obicĭnuitŭ, este unŭ modelŭ pentru învĕțămêntulŭ ruralŭ, nu pentru celŭ urbanŭ.

In Elveția învĕțătorii primescŭ unŭ adaosŭ la salariu în sensulŭ gradațiunei introduse acum în România. Mai înainte însĕ esistá acolo o altfelŭ de gradațiune, prin care, întru câtŭ se atinge de sate, ar fi trebuitŭ sĕ începemŭ și noi. Așa în cantonulŭ Zürich — ḑice d. Stüssi (Unterrichtswesen des Kantons Zürich, 1881) pe la 1850 unŭ învĕțătorŭ cu 20 elevĭ avea pe unŭ anŭ în banĭ, afară de cele în natură, numai 373 francĭ, pe când unŭ învĕțătorŭ cu 100 elevĭ căpĕtá francĭ 660. Negreșitŭ că învĕțătorulŭ, pusŭ într'o asemenea condițiune, se silea a atrage la școlă pe câtŭ se putea mai mulțĭ elevĭ, în locŭ sĕ fie bucurosŭ, ca în casulŭ ordinarŭ, de a-i avea pe câtŭ se póte mai puținĭ. Cu alte cuvinte, trebue sĕ începemŭ și noi prin a rĕsplătí cu unŭ prisosŭ munca intensivă a învĕțătorului dela țéră mai înainte de a ajunge la rĕsplata muncei extensive.

Dar unŭ mijlocŭ și mai spornicŭ de a împoporá școla rurală și de a o avé bună, unŭ mijlocŭ care captivéză vrêndŭ nevrêndŭ pe țeranii părințĭ și pe copii lorŭ, astfelŭ că cei dintâiŭ trimitŭ de bună voiă, ér cei lalțĭ de bună voiă se ducŭ la dascălŭ, este grădina de copii, admirabila creațiune a lui Fröbel, care și elŭ se póte consideră ca pe jumĕtate elvețianŭ, căcĭ ideile sale pedagogice le realisase pe deplinŭ în Elveția, între 1831 —1836, anume la Senpachersee și la Willisau. Grădina de copii, Kindergarten, Kleinkinderschule, Ecole enfantine, Asilo infantile, după cum se numesce în diferite cantóne, ia pe copilŭ dela vêrsta de 3 séu 4 anĭ și-lŭ ține până la 6 séu 7, adică tocmaĭ atuncĭ cândŭ elŭ încurcă pe țĕranŭ, neputândŭ sĕ-i dea ajutorŭ la nimicŭ în casă séu la țarină. In acestŭ intervalŭ părințiĭ se deprindŭ pe nesimțite cu mergerea copilului la școlă, copilulŭ, pe de altă parte, învață petrecêndŭ și intră apoi în clasele primare nu numai pregătitŭ, dar mai cu sémă cu gustulŭ învĕțăturei. In grăginile de copii giardini d'infanzia, din cantonulŭ Tessino, fórte bine întreținute, copilulŭ jucêndu-se învață a citi, a numĕrá, a cântá, felurite lucrurĭ de mână ușóre și ingeniόse, tóte însĕ astfelŭ că la fie-care 10 minute ocupațiunea corporală alterédă cu ocupațiunea intelectuală.

D. Grob, în excelenta statistică a învĕțămêntului elvețianŭ, presintată în anulŭ trecutŭ la esposițiunea din Zürich, constată că grădinele de copii, deși de o cam dată mai numerόse în cantónele occidentale, unde au devenitŭ chiar obligatóre în cantonulŭ Geneva, totușĭ se înmulțesce cu repeḑiciune în Elveția întrégă. Elŭ observă cu dreptŭ cuvêntŭ: »Les cantons occidentaux „ont créé dans l'école enfantine un degré préparatoire à „l'école primaire et y font enseigner les premiers élé„ments de l'instruction. Jusqu'à un certaine degré, cette »institution se confond avec les classes inférieures des »écoles primaires.« Chiar acolo însă unde grădinile de copii nu constitue încă de faptŭ o parte óre-cum integrantă a instrucțiunei primare, ele suntŭ deja privite în principiu cu o necesitate. N'are cineva de câtŭ sĕ vadă în Zürich așa numita Permanente Schulausstellung cuprinsă în însușĭ edificiulŭ unde trăise Pestalozzi și unde se mai păstreză intactŭ apartamentulŭ nemuritorului pedagogŭ. Este unŭ jețŭ de conspectŭ alŭ unei scóle primare modelŭ, o programă completă, dar nu verbală, ci așa ḑicêndŭ plastică, desfășurată printr'o așeḑare sistematică a tuturorŭ obiectelorŭ de învĕțămêntŭ. Amŭ avutŭ fericitulŭ prilejŭ de a examiná acestŭ giuvaerŭ scolasticŭ împreună cu ilustrulŭ nostru oratorŭ d. Nicolae Ionescu, pe care ĭlŭ întâlniu atuncĭ în Zürich, și am rĕmasŭ amênduoi intuitivamente convinșĭ că o scólă primară, mai vêrtosŭ o scólă rurală, fără grădină de copii, este o clădire pe o temeliă șubrédă, dacă nu chiar fără temeliă.

Grădina terminată, copilulŭ trece, séu mai bine alérgă elŭ însușĭ cu bucuriă la scóla primară, pricepêndŭ deja multe din câte învĕță acolo, și le va învĕță anume cu pretenii séĭ din grădină, ceea-ce pentru dênsulŭ este érășĭ o ademenire. Din cei 6, 7 séu 8 anĭ ai scólei primare elvețiane, numai primii trei închipuescŭ sêmburele învĕțămêntului, cei-lalțĭ servindŭ la desvoltarea și mai alesŭ la întărirea celorŭ învĕțate. De aceea primii trei anĭ se consideră în genere ca scólă primară propriu ḑisă »scóla elementară,« Elementarschule, école élémentaire, care ea singură ar fi de ajunsŭ până la unŭ punctŭ, décă împrejurările ar împedecá cumva pe copilŭ de a puté păși mai departe. Sĕ se observe că clasele următóre dela a 4-a în susŭ, în carĭ copii sunt măricei, potŭ fi și sunt adesea numai o »scólă de iarnă,« Winterschule, séu încai cu unŭ numĕrŭ fórte restrânsŭ de ore în cursulŭ verei, Somerschule, astfelŭ că țĕranulŭ părinte nu se simte la munca de câmpŭ lipsitŭ de ajutorulŭ fiului séu de 10—12 anĭ. Interesulŭ imediatŭ alŭ plugarului fiindŭ crușțatŭ, scóla rurală, care representă interesulŭ imediatŭ, nu póte sĕ nu prospere.

După ce a isprăvitŭ tóte clasele primare, adică după ce scie bine a cetí, a scrie, a socotí, apoi câte ceva din istoria și geografia patriei și din sciințele naturale, in fine óre carĭ noțiunĭ de geometriă și de desemnŭ, copilulŭ ajunsŭ abia la 13 anĭ, este expusŭ de aci înainte a perde capitalulŭ câștigatŭ, décă nu uitândŭ totŭ ce învĕțase, celŭ puținŭ ne mai învĕțândŭ altele, tocmai pe cele propie vêrstei adulte. Iată de ce legea ĭlŭ obligă până la 15—16 anĭ, în unele localitățĭ chiar până la 20 de a urmá la o nouă școlă sub același învĕțătorŭ: école de répétition séu école complémentaire, în cantónele germane Repetirschule, Fortbildungsschule, Ergänzungsschule, Widerholungsschule, etc. Acéstă școlă de adulțĭ funcționéză numai érna, dela Novembre până la Martie inclusivŭ, și numai vr'o câteva óre pe sĕptĕmână, generalmente trei séu patru, rare-orĭ până la șése, așa că oferă băiatului nu numai instrucțiune, ci chiar o distracțiune, fără a fi totŭ d'o dată obositóre pentru învĕțătorŭ, care primesce pentru munca sa unŭ modestŭ onorarŭ suplimentarŭ. Cele învĕțate în clasele primare, tênĕrulŭ și le aduce aminte, dar tóte într'o direcțiune eminamente practică, într'u câtŭ ĭĭ trebuescŭ séu ĭĭ vorŭ trebui pentru a-șĭ cârpi viéța ḑilnică în sfera în care trăesce. Fiindŭ că învĕțase gramatica, elŭ se exercită aci cu redactarea corespondenței de afacerĭ, scrisorĭ, chitanțe, petițiunĭ etc.; fiind-că învĕțase aritmetica, se deprinde cu comptabilitatea comercială; fiind-că învĕțase istoria și geografia patriei, se familiariséză cu organisațiunea administrativă și constituțională a țĕrei sale, adică cu datoriile și drepturile unui cetățénŭ: fiind-că învĕțase sciințele naturale, trece la igienă și agronomie séu orticultură; apoi desemnulŭ liniarŭ ĭlŭ duce la desemnŭ technicŭ, geometria la mĕsurătóre de terenŭ.

B. P. Hasdău.

DIVERSE.

Cățĭ Jidovĭ sunt pe lume? — La acéstă întrebare rĕspunde „Jüdische Presse“ pe cum urméză: Cifrele dintre parentese arată cățĭ ovrei cadŭ pe câte 1000 de locuitorĭ. Pe tótă fața pĕmêntului suntŭ șépte milióne și jumĕtate de ovrei, și anume:

In Rusia	3.500,000	(46)
» Austria	1.005,000	(46)
» Galiția	688,000	(115)
» Austria dé josŭ	100,000	(42)
» Boemĭa	100,000	(18)
» Bucovina	67,000	(117)
» Ungaria	638,000	(39)
» Imperiulŭ germanŭ 561,612 (12) și anune:		
» Prussia	363,790	(133)
» Bavaria	53,526	(10)
» Alsația-Lotharingia	39,278	(27)
» Baden	27,278	(17)
» Hessen	26,746	(28)
» Hamburg	16,024	(35)
» România	400,000	(70)
» Turcia	200,000	(24)
» Olanda	81,691	(20)
» Francia	60,000	(13)
» Italia	46,700	(1·7)
» Britania și Irlanda	46,700	(1·3)
» Bulgaria	9,990	(5)
» Helveția	7,373	(2)
» Danemarca	3,946	(2)
» Sêrbia	3,492	(2)
» Belgia	3.000	(0·5)
» Svedia	2.993	(0·6)
» Grecia	2,652	(1·6)
» Luxemburg	777	(3)
» Spania	402	(0·02)
» Norvegia	34	(0·02)
» Statele unite din America nordică 250,000 (5)		
» Marocco	62,800	(10)
» Tunis	60.000	(10)
» Algeria	35,665	(12)
» Egiptŭ	8,000	(1)
» Tripolis	5,000	(5)
» Abyssinia	50,000	(15)
» Australia	9,558	(3)

Afară de acestia mai locuescŭ mulțĭ ovrei prin Arabia, Persia, Africa de sudŭ etc. etc., dér date positive statistice despre ei, tocmai așa ca și despre cei din Portugalia, nu suntŭ la îndemână.

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 17 Septemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.70
Rentă de aurŭ 4% . . .	92.80
Rentă de hârtiă 5% . .	88.90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	96.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	102.20
Bonurĭ rurale ungare . .	100.80
Bonurĭ cu cl. de sorgre	100.25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	100.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.—
Bonurĭ rurale transilvane	100 75
Bonurĭ croato-slavone . .	—.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.70
Imprumutulŭ cu premiu ung.	114.20
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115.10
Renta de hărtiă austriacă	80.80
Renta de arg. austr. . .	81.85
Renta de aurŭ austr. . .	104.80
Losurile din 1860 . . .	134.—
Acţiunile băncei austro-ungare	849.—
Act. băncei de creditŭ ung.	297.50
Act. băncei de creditŭ austr.	298.50
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	$9.68\frac{1}{2}$
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.65
Londra 10 Livres sterlinge	121.70

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 4 Septemvre st. v. 1884.

Renta română (5%). . . .	Cump.	$93\frac{1}{4}$	vĕnd.	94
Renta rom. amort. (5%) . .	»	$92\frac{1}{2}$	»	$93\frac{1}{2}$
» convert. (6%) . .	»	$96\frac{1}{4}$	»	97
Împr. oraş. Buc. (20 l.) . .	»	32	»	33
Credit fonc. rural (7%) . .	»	$101\frac{1}{2}$	»	$102\frac{1}{2}$
» „ „ (5%) . .	„	$90\frac{1}{4}$	„	$91\frac{1}{4}$
» » urban (7%) . .	»	101	»	102
» » » (6%) . .	»	97	»	98
» » » (5%) . .	»	$86\frac{1}{4}$	»	$87\frac{1}{4}$
Banca naţională a României	»	1400	»	1415
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	»	362.	»	366
« » » Naţională . .	»	241	»	243
Aurŭ	»	6·25.%	»	5·75
Bancnote austriace contra aurŭ	»	2.07.	»	2.09

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 18 Septemvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vĕnd.	9.08
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.63	»	9.66
Lire turcescĭ	»	10.90	»	10.94
Imperialĭ	»	9.87	»	9.90
Galbenĭ	»	5.64	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina« . . .	»	100.50	»	101.50
Discontulŭ » . . .		7—10 % pe anŭ.		

☞ **Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)**

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI.“

se potŭ face de la **1** şi **15** a fie-cărei lunĭ.

Pentru Austro-Ungaria pe anŭ . , .	12 fl. v. a.	
„ „ „ ½ „ . . .	6 „ „	
„ „ „ ¼ „ . . .	3 „ „	
Se acórdă abonamente şi lunare cu . .	1 „ „	
Pentru România şi străinătate pe anŭ .	36 francĭ	
„ „ „ „ ½ „ .	18 „	
„ „ „ „ ¼ „ .	9 „	

Celŭ mai uşorŭ mijlocŭ de abonare este prin mandatŭ postalŭ. Abonamentele se plătescŭ înainte.

Rugămŭ pe domnii abonaţĭ sĕ binevoiéscă a ne da lămuritŭ adresa, ca trimiterea ḑiarului sĕ nu sufere nicĭ cea mai mică întârḑiere.

Administraţiunea.

Insciinţare.

Dela 1. Octobre a. c. mĕ mutŭ cu locuinţa şi **cancelaria advocaţială** în strada Căldărarilorŭ Nr. 518, în localulŭ de pànă acum alŭ judecătoriei reg. de cercŭ, etagiulŭ I. unde în alŭ II-ea etagiu se află şi oficiulŭ telegraficŭ reg.

2—5 **IOSIFŬ PUŞCARIU.**

Tipografia Alexi Braşovŭ.